Jicarilla

Jicarilla (*abáachi mizaa*) és una de les llengües atapascanes meridionals parlada pels apatxes jicarilles, assentats a Nou Mèxic (Estats Units). Pels moviments poblacionals d'aquesta nació, també va arribar a parlar-se al nord de Mèxic, on actualment està extint. El 2012 la llengua es considerava "severament amenaçada."[2]

Jicarilla	
Abáachi mizaa	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua severament amenaçada
Parlants	
648 (2000)[1] principalment a Estats Units	
Parlat a	Nou Mèxic
Autòcton de	Nou Mèxic
Classificació lingüística	
llengua humana llengües ameríndies llengües na-dené llengües eyak-atapascanes llengües atapascanes llengües atapascanes meridionals	
Característiques	
Nivell de vulnerabilitat	4 en perill sever
Codis	
ISO 639-3	apj (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=apj)
Glottolog	jica1244 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/jica1244)
Ethnologue.com	apj (http://www.ethnologue.com/language/apj)
UNESCO	787 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-787.html)
IETF	apj
Endangeredlanguages.com	2299 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/2299)

Contingut

Revitalització lingüística
Fonologia
  Consonants
  Vocals
Referències
Bibliografia
Enllaços externs

Revitalització lingüística

Segons el cens de 2000 la llengua tenia uns 680 parlants.[3] Cap al 2007, ""hi havia prop de 300 parlants com primer idioma i un nombre igual o major de semi-parlants d'una població tribal Jicarilla total de 3.100 individus."[2] En 2003, "la Nació Apatxe Jicarilla [era] ... la primera tribu a Nou Mèxic prendre avantatge d'un nou certificat d'ensenyament" que permet als membres de la comunitat certificats per ensenyar una llengua indígena americana.[4] Els esforçps de revitalització (cap al 2012) incloïen la compilació d'un diccionari, classes i camps estacionals per al jovent.[5][6][7][8]

Fonologia

Consonants

La llengua jicarilla téun repertori de 34 consonants.

		Bilabial	**Alveolar**		**Palatal**	**Velar**		**Glotal**
			central	lateral		no labialitzada	labialitzada	
Oclusiva	voiced		d					
	No aspirada	p	t			k	kʷ	ʔ
	Aspirada		tʰ			kʰ	kʷʰ	
	Ejectiva		tʼ			kʼ		
Africada	Sin aspirar		ts	tɬ	tʃ			
	Aspirada		tsʰ	tɬʰ	tʃʰ			
	Eyectiva		tsʼ	tɬʼ	tʃʼ			
Nasal		m	n					
Fricativa	Sorda		s	ɬ	ʃ	x	xʷ	h
	Sonora		z		ʒ	ɣ	ɣʷ	
Aproximant				l	j			

Vocals

En jicarilla hi ha 16 vocals. Totes poden diferenciar-se per la nasalització o per la quantitat vocàlica.

		Anterior		**Central**		**Posterior**	
		Curta	**Llarga**	**Curta**	**Llarga**	**Curta**	**Llarga**
Tancada	**Oral**	i (ɪ)	iː				
	Nasal	ĩ (ɪ̃)	ĩː (ɪ̃ː)				
Semitancada	**Oral**	e	eː			o (ʊ)	oː
	Nasal	ẽ	ẽː			õ	õː
Oberta	**Oral**			a (ə)	aː		
	Nasal			ã	ãː		

Referències

1. Cens dels EUA de 2000 (http://www.mla.org/map_data_results&mode=lang_tops&SRVY_YEAR=2010&lang_id=977)
2. «Jicarilla - MultiTree (http://multitree.org/codes/apj)». [Consulta: 26 agost 2012].
3. «Ethnologue report for language code: apj (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=apj)». [Consulta: 26 agost 2012].
4. Diana Heil «License to Teach (http://www.turtletrack.org/Issues03/Co09062003/CO_09062003_License_Teach.htm)». *Canku Ota (Many Paths) - An Online Newsletter Celebrating Native America*, 06-09-2003 [Consulta: 26 agost 2012].
5. Mariann Skahan. «"You Can't Teach Kids from a Book": Seasonal Camps at the Jicarilla Apache Nation (http://linggraduate.unm.edu/conference/2006/Abstracts%20Web%20Version/Skahan.htm)». [Consulta: 26 agost 2012].
6. Jicarilla Day Camp (http://jan.ucc.nau.edu/~jar/ILAC/ILAC_11.pdf)

7. Wilhelmina Phone. *Dictionary of Jicarilla Apache: Abáachi Mizaa Ilkee' Siijai* (http://www.barnesandnoble.com/w/dictionary-of-jicarilla-apache-wilhelmina-phone/1112376536?ean=9780826340788). University of New Mexico Press [Consulta: 26 agost 2012].
8. Gonzales, Carolyn «Apache women linguists work to preserve Jicarilla language (http://www.unm.edu/news/04-08-16/branches.htm)». *Campus News, The University of New Mexico*, 40, 1, 16-08-2004 [Consulta: 13 juliol 2012].

Bibliografia

- Goddard, Pliny E. (1911). *Jicarilla Apache texts (http://archive.org/details/jicarillaapache00goddgoog)*. Anthropological papers of the American Museum of Natural History (Vol. 8). New York: The American Museum of Natural History.
- Opler, Morris. (1941). A Jicarilla expedition and scalp dance. (Narrated by Alasco Tisnado).
- Opler, Morris. (1942). *Myths and tales of the Jicarilla Apache Indians*.
- Opler, Morris. (1947). Mythology and folk belief in the maintenance of Jicarilla Apache tribal endogamy.
- Phone, Wilma; & Torivio, Patricia. (1981). *Jicarilla mizaa medaóołkai dáłáéé*. Albuquerque: Native American Materials Development Center.
- Phone, Wilhelmina; Olson, Maureen; & Martinez, Matilda. (2007). *Dictionary of Jicarilla Apache: Abáachi Mizaa Iłkee' Siijai*. Axelrod, Melissa; Gómez de García, Jule; Lachler, Jordan; & Burke, Sean M. (Eds.). UNM Press. ISBN 0-8263-4078-4
- Pono, Filomena P.; Vincenti, Arnold; Phone, Wilma. (1976). Spanish Words in the Jicarilla Language. Loveland, Colorado: Center for In-Service Education.
- Tuttle, Siri G.; & Sandoval, Merton. (2002). Jicarilla Apache. *Journal of the International Phonetic Association*, *32*, 105-112.
- Tuttle, Siri G. (2005). Duration, Intonation and Prominence in Apache. Athabaskan Prosody. ed. by Hargus, Sharon; Rice, Keren. pp. 331–344.
- Wilson, Alan, & Vigil Martine, Rita. (1996). *Apache (Jicarilla)*. Guilford, CT: Audio-Forum. ISBN 0-88432-903-8. (Includes book and cassette recording).

Enllaços externs

Prova **Wikipedia en jicarilla** a Wikimedia Incubator.

- Lèxic Jicarilla (http://interglacial.com/d/jicarilla).
- Audio files of Jicarilla Apache words (http://www.nativeamericacalling.com/nac_nwotd_archives.php#jicarilla)
- OLAC resources in and about the Jicarilla Apache language (http://www.language-archives.org/language/apj)
- Jicarilla Apache Texts (http://archive.org/details/jicarillaapache00goddgoog), at Internet archive. Bilingual in English and Jicarilla
- «Learn Apache - Apache Books and Courses. Jicarilla Apache (http://www.multilingualbooks.com/apache.html)». [Consulta: 26 agost 2012].
- Gonzales, Carolyn «Apache women linguists work to preserve Jicarilla language (http://www.unm.edu/news/04-08-16/branches.htm)». *Campus News, The University of New Mexico*, 40, 1, 16-08-2004 [Consulta: 13 juliol 2012].

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Jicarilla&oldid=24191329»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 21 jul 2020 a les 23:11.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.